

Ἐμπορικὴ πανήγυρις τῆς Κυπαρισσίας διεξάγεται καὶ ἔτος μὲ ἀρκετὴν ζωηρότητα. Ἀπ' ὅλα τὰ χωριά τῆς Τριφυλίας καὶ τῆς Ὀλυμπίας προσέρχονται πλήθη ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδῶν καὶ ἀγοράζουν τὰ χρειαζόμενα. Σκάφες, μπαούλα, πιάντα, γυαλικά διάφορα, τσίτια χρωματιστά . . . Συγχρόνως ἄλλοι χωρικοὶ πωλοῦν τὰ ζῶα τους καὶ ἀγοράζουν καὶ αὐτοὶ καζάνια, πυροστιές, ἴγγλες καὶ καπιστράνες καὶ ὅ,τι ἄλλο μπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε. Γιατὶ στὸ πανηγύρι τῆς Ἀρκαδίας μπορεῖτε ναῦρετε καὶ τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα ἀκόμα . . . Ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους τῶν ἐμπόρων, πού διαλαλοῦν μὲ στέντορος φωνὴν τὰ ὠραῖα, τὰ στέρεα, τὰ χρωματιστά τσίτια γιὰ τὶς ὠραῖες κοπέλες, ἐμφανίζεται πολλακίς περιφερόμενος μέσα εἰς τὴν ἀγοράν, ὅπου κινεῖται κάθε καρυδιᾶς καρύδι καὶ ἓνας καλόγερος ῥικνὸς καὶ κύπτων, μὲ ὑπερμεγέθη πλεκτὸν μαῦρον

σκοῦφον εἰς τὴν κεφαλὴν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ξεφεύγει μιὰ τοῦφα μαλλιά σὰν κάτασπρο λινάρι. Εἶνε κι' αὐτός, ὅπως ὅλος ὁ κόσμος, φορτωμένος, ἀλλὰ μὲ διπλοῦν βαρὺ φορτίον, τὸ φορτίον τῶν ἑβδομήκοντα Μαΐων του καὶ τὸν σάκκον γεμᾶτον ἀπὸ εἰκονίσματα, κομπολόγια καὶ φυλαχτάρια, πού τὰ φέρνει ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὅρος κι' ἀπ' τὸν Ἅγιο-Τάφο. Ἀκούεται καὶ αὐτοῦ ἡ φωνὴ ξέψυχη καὶ σὰν λυπητερή: «Ἐδῶ τὰ θαυματουργὰ ἰκονίσματα . . . Ἐδῶ τὰ φυλαχτάρια, πού σᾶς φυλᾶν ἀπὸ πᾶσα κακό.

Στὴ σειρὰ παρατεταγμένοι οἱ παστελάδες, πωλοῦν τὰ ὄραϊα τους παστέλια καὶ δροσιζοῦν τοὺς πανηγυριῶτες μὲ τὸ κρύο, τὸ κρυστάλλινο νερὸ τῆς πλησίον πηγῆς τοῦ Διούσου, μὲ τὰ κρύνερα τοῦ Ἁη-Λαγοῦδι. Στὸ μπεξιστένι μέσα, ἓνα μεγάλο κλειστὸ καὶ μαντρωμένο τετράγωνο, εἶνε συγκεντρωμένοι οἱ ἔμποροι τῆς πολυτελείας! Αὐτοὶ δὲν διαλαλοῦν τὸ ἐμπόρευμα, στέκονται μὲ μεγάλην σοβαρότητα, καὶ ἀπαντοῦν λακωνικῶς: τριάντα δύο δραχμὲς ὁ πῆγος . . . εἶνε εὐρωπαϊκὸ πρᾶμα!. Ὅταν δειλὰ προβαίνει ἡ παπαδοπούλα τοῦ παπᾶ κι' ἐρωτᾷε διὰ τῆς μητρὸς της παπαδιᾶς: πόσο αὐτὸ τὸ τίτι; . . ὁ ἔμπορος μὲ ὑπεροψίαν ἀρχικαγκελαρίου ἀπαντᾷ: Αὐτὸ εἶνε ἀθάνατο πρᾶμα, μόνον σαράντα πέντε καὶ πενήντα, γιὰ σένα!.

Εἰς χωριστὸν διαμέρισμα ἔχουν κουβαληθῆ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ὅλοι οἱ ὑποδηματοποιοὶ τῆς ὁδοῦ Αἰόλου!.

Μόνον τῆς ὁδοῦ Αἰόλου; . .

Καὶ τῶν Πατρῶν, τῶν Καλαμῶν καὶ τοῦ Πύργου ἴμα . . .

Ἄν καὶ ὁ Πύργος τροφοδοτεῖ τὸ πανηγύρι κατὰ πρό-
τίμησιν μὲ τὰ ἔτοιμα ἐνδύματα . . ὅλα τὰ κεφαλλονί-
τικα τῆς ἀγορᾶς τοῦ Πύργου μετατίθενται γιὰ δέκα μέρες
στὸ Πανηγύρι τῆς Ἀρκαδιᾶς!.

Εἰς ἄλλο μεγάλο διαμέρισμα ἔχουν μαζευτῆ ὅλοι οἱ
χαλκιᾶδες. Ἐκεῖ πλέον εἶνε ἀληθινὴ ἔκθεσις παντὸς εἶδους
σιδερικῶν καὶ χαλκωμάτων . . Καζάνια κατὰ ἑκατοντά-
δας, πυροστιές, τσιμπίδες, μικρὲς καὶ μεγάλες!.

Παραπλευρῶς εἶνε ἀραδιασμένοι οἱ παπλωματᾶδες μὲ

τὰ δαμασκηνά, τὰ κατακόκκινα, τὰ φιοράτα, τὰ νυφικά παπλώματα, ἔτοιμα κι' αὐτὰ γιὰ τὸ κονκούλωμα τῶν νυφάδων. Τέλος εἰς ὅλως ἰδιαιτερον περίπτερον εἶνε εἰς παράταξιν οἱ πλανόδιοι φωτογράφοι . . Μὴ νομίζετε δέ, ὅτι κι' αὐτοὶ μένουν ἄφωνοι καὶ σοβαροὶ σὰν τοὺς ἐμπόρους τῆς πολυτελείας, αὐτοὶ καταδέχονται νὰ διαλαλοῦν τὴν τέχνη τους . . Ἐδῶ, κορίτσια, τρεχᾶτε στὸν καλλιτέχνη φωτογράφο . . Ἐδῶ τίς φωτογραφίεσ σας γιὰ τὴν Ἀμερική, γιὰ τὴν Ἀουστράλια . . νὰ τίς ἰδοῦν οἱ γαμπροὶ καὶ νὰ τρελλαίνωνται!

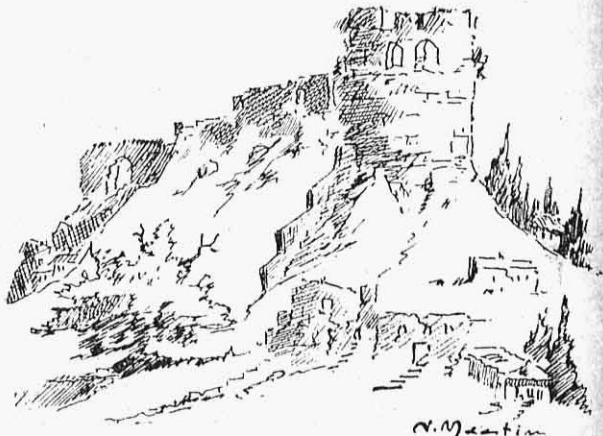
*
* *

Παράδοξον πρᾶγμα, ὡς τόσο . . . Ἡ πανήγυρις τῆς Κυπαρισσίας ἔχει τὴν προέλευσίν της ἀπὸ τοὺς παναρχαίους, τοὺς προϊστορικοὺς ἴσως χρόνους . . . τοὺς μυθικοὺς . . . Ποῖος θὰ τὸ ἐπίστευεν;

Καὶ ὅμως εἶνε γνωστόν, ὅτι ἐκεῖ, παρὰ τὴν πηγὴν τοῦ Διονύσου, τὴν σήμερον ὀνομαζομένην Ἀη-Λαγοῦδι, ἐτελοῦντο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα τὰ Διονύσια πρὸς τιμὴν τοῦ θαύματος τὸ ὁποῖον ἐτέλεσεν ὁ Θεὸς τοῦ οἴνου. Καὶ βέβαια, . . δὲν εἶνε μόνον ὁ Μωϋσῆς πού εἶχε τὴν θείκην χάριν νὰ κτυπᾷ τοὺς βράχους τῆς Ἀραβικῆς Ἐρήμου ἐξ ὧν νὰ ἀναπηδᾷ, γλυκὺ καὶ δροσερὸν ὕδωρ διὰ νὰ δροσίση τοὺς φρυνασκοῦντας Ἰσραηλίτας . . .

Κάποτε, τὴν ἐποχὴν δηλαδὴ ἐκείνην τὴν μακαρίαν πού οἱ Θεοὶ κατέβαινον ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ Ὀλύμπου καὶ συνανεστρέφοντο τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ὁ Διόνυσος ἐπέστρεφεν ἀπὸ ἓνα φαγοπότι, πού εἶχε γίνεи εἰς τὸν Ὀλυμπον. Εἰς τὸν δρόμον ὅμως ἔτυχε νὰ βρεθῆ κατὰ καλὴν του τύχην πλησίον τῆς Κυπαρισσιᾶδος, ὅπως ἐλέγετο τότε ἢ νῦν Κυπαρισσία, ἀναψεν ἀπὸ τὴν δίψαν. Ἦτο ἡ ἐποχὴ, ὅπου συνήθως βράζουν ἀκόμη οἱ μουστοὶ!. Ἡ θάλασσα ἦτο ἐκεῖ πλησίον . . Τοῦ ἤλθε, λοιπόν, νὰ πέση στὰ γαλανὰ κύματα καὶ νὰ δροσισθῆ, ἀλλὰ τοῦτο δὲν θὰ ἱκανοποιοῦσε ποσῶς τὸν φλεγόμενον αὐτοῦ λάρυγγα!. Αὐτὸς ἤθιλε νὰ ποτισθῆ μὲ τὰ γλυκὰ καὶ δροσερὰ νάματα μιᾶς πηγῆς . . .

Ἦθελε νὰ πιῇ νεράκι, καὶ ὄχι νὰ ριφθῆ στὰ ἀλμυρὰ κύματα τῆς θαλάσσης, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἴσως καὶ νὰ ἐκιν. δύνευεν, διότι ἀσφαλῶς ἢ Θέτις δὲν θὰ τὸν ἐδέχετο σὲ τέτοια χάλια ποῦ εὐρίσκετο!. Τότε λοιπὸν καταφεύγει στὸ θαῦμα! Σηκώνει τὸν θαυματουργὸν θύρσον καὶ κτυπᾷ τὸν βράχον!. Καὶ ὁ βράχος ἤνοιξε καὶ ἄφθονος πηγὴ ἐφάνη ἵνα δροσίση τὸν φλεγόμενον λάρυγγα τοῦ τρικλίζοντος

Τὸ κάστρο τῆς Ἀρκαδίας μὲ τὰ ἐρειπωμένα σεράγια τῶν ἀγάδων καὶ τὸν ἱστορικὸν πλάτανον.

θεοῦ!. Καὶ ἔκτοτε ἡ πηγὴ παρέχει ἄφθονα τὰ δροσερὰ νερά της εἰς τὸν κόσμον καὶ μαρτυρεῖ τὸ θαῦμα . .

Ἐκεῖ παρὰ τὴν θείαν πηγὴν ἐτέλουν οἱ ἀρχαιότατοι πρόγονοι τὰ Διονύσια εὐοχούμενοι καὶ δροσιζόμενοι . .

*
*
*

Ἄπ' αἰῶνων ἀναριθμῆτων ὑπῆρχεν ἡ συνήθεια νὰ συναθροίζωνται εἰς τὸν ἱερὸν αὐτὸν χῶρον καὶ νὰ τελῶσιν οἱ κάτοικοι τῶν περιχώρων μίαν θρησκευτικὴν πανήγυριν. Βραδύτερον δέ, ὅταν ἡ χριστιανικὴ θρησκεία διεδέχθη

τὴν παλαιὰν εἰδωλολατρείαν, ὁ λαὸς δὲν ἔλησμόνησε ποτὲ τὴν καλὴν τοῦ συνήθειαν νὰ συναθροίζεταί κατ' ἔτος περὶ τὴν πηγὴν αὐτὴν καὶ νὰ παραδίδεται εἰς τὸ φαγοπότι καθὼς καὶ ἡ παράδοσις μαρτυρεῖ: «Σὰν τὸ μερμύγκι ροβολᾶν ἀπὸ τὸ Κάστρο καὶ πᾶν στὸ πανηγύρι, νὰ φᾶν νὰ πιοῦν καὶ νὰ γλεντήσουν στὰ κρυόνερα τοῦ "Ἀη - Λαγοῦδι". Ἦτο ὁμοῦς ἐπόμενον πολὺ ταχέως αἱ κατ' ἀρχὰς θρησκευτικαὶ αὐταὶ συναθροίσεις νὰ λαμβάνουν τὸν χαρακτῆρα ἐμπορικῆς πανηγύρεως, ἐπειδὴ οἱ καλοὶ ἔμποροι δὲν ἦτο εὐκόλον νὰ ἀφήσουν ἀνεκμετάλλετον μίαν καλὴν περίστασιν, πὺν θὰ ἠδύναντο νὰ πωλήσουν τὸ ἐμπόρευμά των. Ἀλλὰ προκειμένου περὶ τῆς πανηγύρεως τῆς Ἀρκαδιᾶς πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν καὶ ἄλλην παράδοσιν τὴν ἐξῆς: «Στῆς Ἀρκαδιᾶς τὸ πανηγύρι ἀγοράζουσι τὶς ὄμορφες σαλάβες». Ἡ παράδοσις αὕτη προφανῶς μαρτυρεῖ, ὅτι κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς ἐκείνους μέσους αἰῶνας, κατὰ τοὺς ὁποίους λησταὶ καὶ πειραταὶ ἐλυμαίνοντο τὴν χώραν, στὸ πανηγύρι τῆς Ἀρκαδιᾶς, ὅπως ἐλέγετο τότε ἡ Κυπαρισσία, ἦρχοντο οἱ κακοποιοὶ αὐτοὶ καὶ ἐπώλουν τὴν λείαν των!.

Καθ' ὅλην τὴν Μεσσηνίαν καὶ τὴν Τριφυλίαν, ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας, τὸ πανηγύρι τῆς Ἀρκαδιᾶς εἶχε τόσον ἐπίσημον χαρακτῆρα, ὥστε συνετάσσοντο κατ' αὐτὸ καὶ τὰ συμβόλαια, ἐγίνοντο αἱ διάφοροι μισθώσεις, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ γάμοι τὰς ἡμέρας ἐκείνας κυρίως ἐτελοῦντο, ἐπειδὴ κατ' ἐκείνας συνετάσσοντο τὰ προικοσύμφωνα. Ἐπὶ Τουρκίας ἦτο τόσον γνωστὸν τὸ πανηγύρι, τῆς Ἀρκαδιᾶς, ὥστε ἦρχοντο οἱ ἔμποροι ἀπὸ ὅλας τὰς μεγαλοπόλεις τῆς Αὐτοκρατορίας, ἀπὸ τὴν Πόλιν, ἀπὸ τὴν Σμύρνην, ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην, μὲ καράβια ὀλόκληρα φορτωμένα ἐμπορεύματα, πὺν θὰ ἐπωλοῦντο στὸ πανηγύρι αὐτό. Τοῦτο δὲ μαρτυρεῖ, ἐκτὸς ἄλλων καὶ ὅτι ἡ Ἀρκαδιὰ ἦτο ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας πόλεις τῆς Πελοποννήσου, ἀφοῦ συνεχέντρωνε τόσον κόσμον ἀπὸ τόσα μακρινὰ μέρη, ἔστω καὶ δι' ὀλίγας ἡμέρας.

Σήμερον ἡ πόλις τῆς Κυπαρισσίας δὲν συμβαδίζει μὲ τὴν πρὸδον τῶν ἄλλων πελοποννησιακῶν πόλεων ὑπὸ ἐμπορικὴν ἔποψιν. Τὸ ἐμπόριον εἰς αὐτὴν φθίνει κυριολεκτικῶς.

Ὅλιγα εἶνε τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα τῆς πόλεως καὶ αὐτὰ πολὺ φτωχικά. Οἱ δὲ ὀλίγοι ἐν αὐτῇ ξένοι, ὅταν θελήσουν νὰ ψωνίσουν κάτι καλόν, προτιμοῦν νὰ πεταχτοῦν στὸν Πύργον ἢ στὰς Καλάμας, γιατί εἰς τὴν σημερινὴν Κυπαρισσίαν δὲν βρίσκουν τίποτε!. Καὶ ἂν βρίσκουν κάτι, θὰ εἶνε πάντοτε εἰς ἀπίστευτον βαθμὸν ὑπερτιμημένο!

Ἡ πηγὴ τοῦ Διονύσου ἢ λεγομένη "Ἀη-Λαγούδης.

Ἄλλὰ διατί τάχα; Ποία εἶνε ἡ αἰτία τοῦ ἐμπορικοῦ αὐτοῦ μαρασμοῦ καὶ τῆς ἀκινήσιας τῆς Κυπαρισσίας;

Κατὰ τὴν γνώμην μου, ἂν καὶ ἐγὼ βέβαια δὲν εἶμαι ἔμπορος, αἰτία εἶνε ἀκριβῶς ἡ δεκαήμερος ἐμπορικὴ πανηγυρίς ἢ ἀρχομένη ἀπὸ τῆς δεκάτης τετάρτης Σεπτεμβρίου ἑορτῆς τοῦ Σταυροῦ καὶ διαρκοῦσα περίπου δέκα ἡμέρας.

Ὅλος ὁ χωρικός κόσμος περιμένει τὴν πανηγύριν αὐτὴν διὰ νὰ κατέβῃ ἀπὸ τὰ χωριά καὶ νὰ ψωνίσῃ γιὰ ὅλο τὸ χρόνο . . . καὶ ἀπὸ ὅλα . . .

Στὸ πανηγύρι ὅμως τῆς Ἀρκαδιᾶς δὲν εἶνε οἱ Κυπαρισσιοὶ ἔμποροι πού παίρνουν τὸ χρῆμα, εἶνε οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ Πειραιῶτες, οἱ Πατρινοί, οἱ Καλαματιανοὶ καὶ οἱ Πυργιωῖτες. Γιὰ τοὺς Κυπαρισσίους ἔμπόρους ἐλάχιστον ἢ οὐδὲν ἐπιφυλάσσεται.